

« ایران در جهان عرب »

- ۱ -

((نجف اشرف))

اصبحت زائرًا لك يا شحنة النجف
بهر نثار مرقد تو نقد جان بکف
«عبدالرحمن جامی»

- ۱- مورخان ثبت نموده‌اند که : محمد بن زید مشهور بداعی صغیر شهریار طبرستان « شوال ۲۸۷ کشته شد » همه ساله سی هزار درهم سرخ برای مصرف عتبات میفرستاد ، آرامگاه حضرت امیر مؤمنان علی علیه السلام راقبه و بارگاه ساخت .
- ۲ - در تاریخ طبرستان جلد اول ص ۹۵ ثبت است که : متوکل عباسی نجف و کربلا را ویرانه ساخت!! محمد بن زید داعی تمام آرامگاه‌ها را از نو بنا نهاد . این ساختمان دومین بنا بود که بر آرامگاه حضرت علی علیه السلام بنا نهاده شد .
- ۳ - سومین ساختمان را عضدالدوله دیلمی در نجف اشرف نهاد . پول بسیاری در این راه خرج کرد ، نجار ، کارگر ، هنرمند از نقاط مختلف خواست .
- ۴ - در ریاض السیاحة نوشته شده است که :
در سال سیصد و سی و شش امیر عضدالدوله دیلمی در آنجا عمارت عالی پرداخت و حصار ی بر آن کشید و در آبادی آن کوشید آن مقام قصبه بزرگ گردید .

- ۵ - در کتاب نزهة القلوب سال ۳۷۶ ثبت شده و (این اشتباه نسخه است)
 دیلمی در ارشاد القلوب ج ۲ نوشته است که : عضدالدوله دیلمی بعراق رفت در حدود
 يك سال خود و لشکر یانش در آنجا ماندند ، هنرمندان ، استادان را از همه جافرا خواندند
 ساختمان حضرت مولا را خراب کردند ، از نو آرامگاه را نیکو ساخت و پول بسیار
 در این راه بمصرف رسانید .
- ۶ - مؤلف تاریخ طبرستان گوید : این آرامگاه تا کنون که سال ۷۵۰ ه. ق.
 است برقرار است عضدالدوله دیوار و خانه ها و بازاری را بنا نهاد .
- ۷ - عضدالدوله دیلمی در هشتم شوال سیصد و هفتاد و دودر بغداد وفات یافت
 پنج سال و شش ماه در عراق حکومت کرد . وصیت نمود که او را در کنار آرامگاه
 حضرت ما پیرمؤمنان دفن کنند و همین کار شد .
- ۸ - در کتاب تاریخ البدایة و النهایة جلد یازدهم ص ۳۰۱ ثبت است : هنگامیکه
 عضدالدوله مرد فرزندش جانشین او شد ، خلیفه عباسی به تسلیت وی رفت ، در کوی و
 برزن بغداد زنان برای مدت زیادی عزادار بودند و چهره های خود را سیاه کردند و
 جامه ماتم پوشیدند .
- ۹ - کتاب عمدة الطالب ص ۴۴ در باره نجف نوشته است : عضدالدوله اوقاف
 برای عمران نجف اشرف برقرار نمود و تا سال هفتصد و پنجاه و سه هم برقرار بود ، آرامگاه
 شهریاران دیلمی در آنجا مشهور است .
- ۱۰ - مورخان نوشته اند : هنگامی که سپاهیان هلاکوخان مغول به بغداد
 رهسپار شد بنا بدرخواست خواجه نصیرالدین طوسی ، کربلا ، نجف ، کاظمین ،
 سامرا ، حله که مرکز شیعیان بوده از حمله و قتل و غارت مغولان در امان بود کوچک
 ترین آزاری به پیروان مذهب جعفری وارد نشد .
- ۱۱ - در کتاب ریاض السیاحة نوشته شده است : غازان خان در نجف دارالسیادهئی

بنا کرده و با تمام رسانید .

۱۲ - سلطان محمد خدا بنده و پسرش سلطان ابوسعید مدارس و خانقاه هادر آن شهر مقدس ساختند و آثار نیکو در آن مقام بنا نهادند .

۱۳ - شهر باران صفوی عمارت متین و گنبد عالی بنا نهادند و باقندیل های طلا و فرش های گرانبها و ضریح دلگشا زینت دادند .

۱۴ - شاه صفی آرامگاه را از نو ساخت ، شاه عباس آرامگاه و گنبد و صحن شریف را از نو بنا نهاد ، کتاب روضة الصفا و منتظم ناصری جلد دوم .

۱۵ - در کتاب ماضی النجف و حاضر ها نوشته اند : شاه عباس آثار نیکو در نجف بنا نهاد از آن جمله ، ایوان ها را آباد کرد ، آن را وقف زوار نمود ، محله ای در بازار بزرگ برای واردین به نجف تهیه کرد چاه ها حفر کرد . کاروان سرا ها برای مسافران بنا نهاد ، بیمارستان ، آسایشگاه و مطب عمومی ، آشپزخانه ، مهمان سرا ساخت .

۱۶ - پنجمین مرتبه عمران نجف را شاه صفی انجام داد ، صحن حضرت امیر مؤمنان را وسعت داد ، حرم و رواق را بزرگ کرد در ملحقات روضة الصفا ج اول ثبت است : میرزا تقی مازندرانی وزیر شاه صفی متصدی تجدید بنای نجف گشت ، این کار در سه سال تمام شد بنایان ، معماران ، مهندسان را به نجف بردند ، در نزدیکی نجف معدن سنگ یافتند که بی نهایت خوش رنگ و باصفا بود آنچه خواستند از آن سنگ ها بیرون آوردند .

۱۷ - در کتاب منتظم ناصری ج ۲ ص ۱۸۲ در حوادث ۱۰۴۲ ثبت است : بفرمان شاه صفی آب فرات را از کوفه به نجف بردند ، شهریار صفی هنگامیکه برای زیارت به نجف رفت دید در بنای آرامگاه حضرت امیر ع نقصی است!! بوزیر خود میرزا تقی مازندرانی دستور داد که اصلاح امکانه متبر که را بانجام رساند ، مهندسان و معماران را به نجف بردند ، سه سال تمام باین کار پرداختند ، معدن سنگی در نزدیکی

نجف پیدا کردند آنچه خواستند استخراج کردند و بکار عمران نجف بردند . این بناهای آباد تا سال هزار و نود و پنج برقرار بود .

۱۸ - آقا سید حسن صدر کاظمی « از بزرگان دانشمندان مذهب جعفری است » یاد آور شده که عمران نجف در زمان شاه صفی و از آغاز سال هزار و چهل و هفت هجری بوده چون شهریار صفوی در هزار و پنجاه و دو وفات یافت فرزندش شاه عباس دوم کار پدر را پایان رسانید و از این جهت در نجف مشهور شد که عمران شاه عباس است .

۱۹ - بفرمان شهریاران و دستور وزیران ایران مانند دوره صفویه در نجف کاروانسراهائی ساخته شد، قدیم ترین آن بناها بدستور علاءالدین جوینی صاحب دیوان بود ، در کتاب الحوادث الجامعه ص ۳۵۸ ثبت است : در سال ششصد و شصت و شش علاءالدین جوینی فرمان داد کاروان سراها برای نجف بنا نهادند که زائران مولا در آنجا روند، اوقافی تهیه کرد تا کسانی که نیازمندند با آنان کمک شود .^۱

۲۰ - شاه صفی گنبد منور ، ایوان و صحن شریف را از آجر کاشی ساخته بود تا زمان نادر شاه افشار در هزار و صد و پنجاه و شش هنگامی که به نجف مشرف شد دستور داد آجرهای کاشی را از قبّه و بارگاه و ایوان و گلدسته برداشتند، فرمان داد که همه آنها را طلاکاری کردند، ثروت بی کرائی در نجف مصرف کرد ، بخزانة حضرت تحفه های گرانبها تقدیم داشت تا آنجا که دشمنان نادر این کارها را اسراف پنداشتند ، مثل میزدند اسراف نادر در نجف .

۲۱ - در تاریخ نادری است: فرمان صادر شد گنبد را طلا کنند ، خادمان به

۱ - ابن فوطی از مورخان بزرگ، از شاگردان خواجه نصیرالدین طوسی بود. شادروان محمد رضا شبیبی دانشمند مشهور کتاب بسیار نفیسی در تجزیه و تحلیل کتاب الحوادث الجامعه و مؤلف آن ابن فوطی تألیف نموده که در دو جلد در بغداد چاپ شد، در این کتاب نقش شیمیان علی (ع) و ستمکاریهای امویان و عباسیان را نمودار ساخت این اثر شبیبی از شاهکارهای تاریخ بشمار میرود.

بهترین طرزی طلا کردند و حساب آنرا پنجاه هزار تومان برآورد کردند !! نادر گفت آنها را بحساب امیرالمؤمنین بگذارید !!

۲۲- در کتاب ریاض السیاحه ، هم چنین در کتاب منتظم ناصری ثبت است که: نادرشاه افشار گنبد و دومناره و ایوان مرقد آن بزرگوار را مطلا نمود.

۲۳- مبلغ پنجاه هزار تومان اجرت کارگر ، کارفرما ، معمار ، هنرمند بود، طلا و مس را خود نادرشاه بارمغان فرستاد تا بارگاه حضرت امیر(ع) طلاکاری شود.

۲۴- گویند تومان شاهی برابر با صد تومان سی سال پیش بود، عباس عزازی مورخ مشهور عراقی در کتاب تاریخ عراق گوید: يك تومان برابر ده هزار دینار بود ، هر دینار شش درهم بشمار میرفت.

۲۵- طلاکاریهای حرم مولا مشهورترین آثار تاریخی و بهترین یادگار ایران است این کار بزرگ را بیش از صد نفر از هنرمندان چینی، هندی ، ترکی ، فارسی، عربی انجام دادند. نام بسیاری از هنرمندان بنام درآجر مسی که يك رویه آن طلاکاری است ثبت است آن طلاها ارزش بیشتری از طلای امروز دارد.

۲۶- پس از طلاکاری نادرشاه دو گلدسته ناتمام ماند، بدستور حاج محمدحسین خان اصفهانی وزیر فتح علیشاه قاجار در سال هزار و دویست و سی و شش گلدسته جنوبی اصلاح شد.

۲۷- از زمان شاه صفی آثار بنای حرم برقرار بود تا میرزا احمد عبداللہیان خراسانی بکوشش حاج سیداحمد مصطفوی در سال هزار و سیصد و هفتاد هجری کتابت حرم مطهر را بانجام رسانید ، کاشی های نفیس و گرانقیمت را تهیه کرد با خط زیبای میرزا محمود محمد علی تبریزی آنها را نوشت و نصب نمود .

۲۸- در کتاب ماضی النجف وحاضرها ۱ ثبت است : در شعبان هزار و سیصد

۱- مؤلف کتاب ماضی النجف و حاضرها استاد محمدجعفر محبوبه از همدران و دوستان ما در نجف بود ، سه جلد از کتاب تاریخ او در نجف بچاپ رسید سه جلد دیگر خطی است. این کتاب مفصل ترین و دقیق ترین تاریخ و جغرافیای نجف اشرف است.

و شصت و نه بفرمان اعلیٰ حضرت محمد رضا شاه شاهنشاه ایران شیشه بدیعی که نقاشیهای هنرمندانه دارد داخل حرم حضرت مولا نصب نمود برای نصب این کار هنرمندانه که تا بیست و شش جمادی الاولی هزار و سیصد و هفتاد ادامه داشت ، بیست نفر از شاعران بنام فارسی و عربی زبان ماده تاریخی سرودند ، برجبه در داخل حرم دست چپ بیرون رواق حضرت این دو بیت شعر فارسی از زبان محمد رضا شاه پهلوی نقش شده است :

گر در حرمت آینه کاری کردم کاری نه سزای شهر یاری کردم
تا جلوه حق بینم از طلعت تو در پیش رخت آینه کاری کردم
بنده در گاه علوی - محمد رضا پهلوی

سال ۱۳۷۰ قمری

۲۹- قسمت دست راست بیرون حرم علوی بسوی رواق ماده تاریخ عربی ندارد!! در حدود بیش از سی تاریخ عربی گفته شد تا در آنجا نصب کنند هنوز تاریخی انتخاب نشده از آن جمله است ماده تاریخ شیخ محمد حسین کاشف الغطاء نجفی فقیه بزرگ و مؤلف عالم بزرگ مذهب جعفری ۱

رضا شاه کم تبدت آیاد خالادات مثل الکواکب تر زهر
مرقد المرتضی کساء مرایا نیرات من غرة الشمس أزر
طاء طه الامین قد اکملتها أرخوها ید من الشاه تشکر

۱- برای شرح احوال و آثار خاندان کاشف الغطاء نگاه کنید بکتاب تاریخ مختصر فقه مذهب جعفری بقلم مرتضی مدرس چهاردهی در دوره نهم مجله ماهانه کانون سردفتران ایران.